

Tanková divize, © Juraj Horváth

Velké koloběžkové dobrodružství - události roku 1968 pohledem z koloběžky Jáchym Topol

Děti roku 68, dnes občané středního věku, jednou ráno vyběhly ze svých postýlek, šláply do svých koloběžek, ale nikam moc jet nešlo, všude na ulicích a náměstích v letním Československu 1968 byly tanky, sovětské, my jsme ovšem říkali ruské.

Přepadli nás Rusáci, šlo od úst k ústům, pamatuji, jak jsme s bráchou a mámou čekali v nekonečných frontách na Leninově třídě, dnes se ovšem jmenuje Evropská, a tahali domů zásoby, stály se fronty na chleba, mouku, cukr a podobně, těm rozčileným starším lidem okolo bylo jasné, že začala válka.

Pro mě a menšího bráchu to ovšem bylo dobrodružství, jednou jsme mámu nechali ve frontě a šli se na Rusáky mrknout, k nejbližšímu tanku, vojáci měli radost, lidi na ně plivali nebo házeli šutry, tak nás hezky přivítali, dali nám tvrdé bonbony, konfety a vyzdobili naše tepláky vojenskými odznáčky.

Za rohem nám starší kluci ty odznáčky ovšem strhali a zadupali je do země. Stísnějším dojmem také působily občasné dávky ze samopalů z vedlejších ulic. Někde tam v tom zmatku leželo zkrvavené tělo pod červenobílou vlajkou. Bylo lepší najít ve frontě mámu a tahat domů pytlíky s fazolema.

Z rozbourené Prahy mě i bratra rodiče odvezli do bezpečí, do malé vesnice, samozřejmě ale netušili, že budeme svědky útoku sovětského tankového vojska na místní kino, které kvůli vývěskám a plakátům považovali za agitační středisko. Pak jsme, ukryti na travnatém svahu, bez dechu sledovali, jak se silnicí na Prahu valí tankové kolony velkého bratra z Východu, transportéry, nákladáky vlekoucí kanóny a podobná zajímavá technika.

Starší chlapíci, který si k úkrytu na svah nosili piva, nám usmrkancům vykládali, jak přesně takhle a přesně tudy táhla na Prahu německá armáda a jak oni sami potom, jako partyzáni, přesně na tomhle stanovišti, střežili kolony německých zajatců, které tentokrát táhly opačným směrem, někam na Východ.

Takže s klukama jsme se samozřejmě taky těšili, že Rusáky brzy porazíme a pak přesně tudy, ovšemže zpátky potáhnou zas oni, pěšky, v zajateckých kolonách.

Zřejmě tahle dětská vize mě vedla při napsání románu *Kloktat dehet* o protiokupačním povstání v Čechách. Vždy jsem byl totiž nesmírně hrdý, že Sověti se odbojných Čechů a Slováků báli tak strašně, že proti nim povolali hned všech pět armád Varšavské smlouvy. Vždyť tanky, které drtily naše koloběžky, patřily k druhému nejmohutnějšímu tankovému útoku v dějinách, hned po bitvě u Kurska.

Mam také tu obrovskou čest a radost, že na vydání knihy *Kloktat dehet* se podíleli další rozespalé děti tehdejšího srpnového rána, dnešní hosté berlínského Kabinetu, totiž Viktor Stoilov jako nakladatel a Juraj Horvat, který knihu vybavil dokumentární fantasmagorií, Edgar de Bruin jako editor, Milena Oda, která byla v roce 1968 ještě na houbách, ji přeložila do němčiny a Jiří Peňás, nelitostný kritik, ji jako první tvrdě zkritizoval.

Pro všechny hosty Kabinetu, dřívější děti, které spadly z koloběžky, dnes spisovatele, fotografy, editory, kritiky, nakladatele a překladatele, je rok 68 památným zářezem, startovní čarou, jizvou, kterou vstupovali do života v nesvobodném Československu. Všichni máme podobnou zkušenost, podobné historky, podobné vzpomínky ... a ty tanky jsme bohužel na útěk nikdy neobrátili.

Jáchym Topol, květen 2008

Jáchym Topol

Narodil se v roce 1962 v intelektuální rodině s literární tradicí. Po studiu na gymnáziu vystřídal řadu dělnických profesí, než se psaní začal věnovat profesionálně. Patřil k mladé vlně českého undergroundu a podílel se také na vydávání samizdatového časopisu *Vokno*. Znamé jsou jeho texty pro hudební skupiny Psí Vojáci, Národní třída a také pro Moniku Načevu. Vydal dvě básnické sbírky *Miluju tě k zbláznění* a *V Úterý bude válka*. Poté už následovala prozaická díla – román *Sestra*, novela *Anděl*, krátká próza *Výlet k nádražní hale* a převyprávěný soubor indiánských pohádek *Trnová dívka*. Práce *Kloktat dehet*, která zrcadlí českou společnost se svými dobovými specifiky, si vysloužila několik uznávaných recenzí. Pátrání po stopách dějin se stejně jako u Topolových předchozích próz i v novele *Chladnou zemí* (2009) proplétá se surreálně-karnevalovým dějem. Lakonicky vyprávěný příběh je archeologií hrůzy, vrstvu za vrstvou odkrývá území novější evropské minulosti. Neopomenutelná je také jeho novinářská činnost. Podílel se na vzniku časopisu *Jednou nohou*, který byl po pěti číslech přejmenován na *Revolver revue* a týdeníku *Respekt*. Po několikaleté odmlce píše pro *Respekt* i v dnešní době. Jeden z nejzajímavějších mladých českých spisovatelů získal také celou řadu literárních ocenění doma i v zahraničí. V roce 1988 získal cenu Toma Stopparda. V roce 2008 byl stipendistou DAAD v Berlíně. Jáchym Topol žije v Praze.